

Potpukovnik
REMKO MATUŠAN

Oblici oružane borbe

Ovaj napis je dio razmatranja o oblicima oružane borbe o kojima se raspravlja na stranicama *Vojnog dela*, a ograničen je na neka pitanja pojmovnog određenja frontalnog, kombinovanog i partizanskog oblika oružane borbe.

Frontalna i partizanska dejstva kao sadržaji pojedinih oblika oružane borbe

U oružanoj borbi možemo razlikovati dva osnovna načina vođenja borbenih dejstava: frontalna i partizanska. Ona se mogu ispoljavati u rasponu od taktičkih do strategijskih razmjera. Nas ovom prilikom interesira njihov strategijski aspekt, tj. njihovo ispoljavanje na nivou oružane borbe kao cjeline.

Frontalna i partizanska dejstva razlikujemo prema načinu upotrebe snaga, izboru objekata, trajanju i ciljevima dejstava, odnosu prema prostoru i drugim bitnim karakteristikama. Zbog njihovih posebnih značajki možemo ih, uvjetno, smatrati elementarnim načinima vođenja borbenih dejstava koji, ispoljeni u različitim međusobnim razmjerama i kombinacijama, čine osnovne sadržaje frontalnog, kombinovanog i partizanskog oblika oružane borbe.

Ovisno od vrste agresije i načina dejstva agresora, perioda rata, ciljeva i zamisli za vođenje borbenih dejstava naših snaga i drugih činilaca, frontalna i partizanska dejstva bi se ispoljavala u različitim razmjerama i kvantitativnim gradacijama. Budući da različite razmjere frontalnih i partizanskih dejstava posmatrane u njihovoj ukupnosti, čine jednu od posebnih značajki pojedinih oblika oružane

borbe, samim tim one su i jedan od osnovnih kriterija razlikovanja frontalnog, kombinovanog i partizanskog oblika oružane borbe. S tog stajališta početne odredbe pojedinih oblika oružane borbe mogle bi se izložiti na slijedeći način:

— kada u oružanoj borbi izrazito dominiraju frontalna dejstva, dok su partizanska dejstva znatno slabije razvijena, borbena dejstva u cjelini imaju karakteristike frontalnog oblika oružane borbe;

— kada su i frontalna i partizanska dejstva razvijena približno jednakih razmjera i značaja, borbena dejstva u cjelini imaju karakteristike kombinovanog oblika oružane borbe;

— kada u oružanoj borbi izrazito dominiraju partizanska dejstva, dok su frontalna dejstva znatno slabije razvijena, borbena dejstva u cjelini imaju karakteristike partizanskog oblika oružane borbe.

Mi smo, dakle, osnovne značajke pojedinih oblika oružane borbe izveli iz različitih razmjera frontalnih i partizanskih dejstava. Ali, budući da su oblici oružane borbe kompleksne pojave, takve elementarne, jednodimenzionalne odredbe nisu dovoljne za njihovo potpune pojmovno određenje. Pojedine oblike oružane borbe opredjeljuju i drugi činioci koji su, neposredno ili posredno, povezani odgovarajućim korelacijama sa frontalnim i partizanskim dejstvima. Među te činioce ubrajamo i komponente naših oružanih snaga (JNA i TO) i njihovu ulogu u frontalnim i partizanskim dejstvima kao i prostor kao poprište borbenih dejstava.

Odnos frontalnih i partizanskih dejstava i struktura naših oružanih snaga

Mogućnost vođenja frontalnih i partizanskih dejstava u stratejskim razmjerama uvjetovana je, pored ostalog, sposobnošću naših oružanih snaga za takva dejstva. U tom smislu stoji nedvosmislen zahtjev da naše oružane snage treba da budu sposobne za vođenje borbenih dejstava u svim uvjetima. Za JNA se to, čak, posebno naglašava. Dakako da se time podrazumijeva i sposobnost naših oružanih snaga za dejstva u svim oblicima oružane borbe, odnosno sposobnost za vođenje frontalnih i partizanskih dejstava većih razmjera.

U ovom slučaju je značajno da je, uz uvažavanje zahtjeva naših oružanih snaga za dejstva u svim uslovima, prisutna i relativna uža funkcionalna predodređenost JNA za frontalna, a TO za partizanska dejstva. Iz ovakve orijentacije proizlaze i odgovarajuće specifičnosti njihove organizacijsko-formacijske strukture, opreme i naoružanja.

nja. Zahvaljujući takvim rješenjima, frontalna i partizanska dejstva se mogu ispoljavati u strategijskim razmjerama, što je pretpostavka mogućnosti vođenja kombinovanog, frontalnog i partizanskog oblika oružane borbe.

Izvjesno je da mi ne težimo (niti bi to bilo moguće) stvaranju takvih oružanih snaga koje bi, prema svojoj organizacijsko-formacijskoj strukturi, opremi i naoružanju i drugim karakteristikama, bile podjednako efikasne i u frontalnim i u partizanskim dejstvima, već rješenje tražimo u osnovnom opredjeljenju pojedinih komponenata naših oružanih snaga za frontalna, odnosno partizanska dejstva.

Postavlja se pitanje da li je takva orijentacija suglasna zahtjevu da naše oružane snage treba da budu sposobne za dejstva u svim uvjetima.

Valja odmah naglasiti da smo osigurali sve materijalne, organizacione i druge pretpostavke da se, u praksi, zadovolje oba kriterija. To znači da, kada je u pitanju JNA, sposobnost za dejstva u svim uvjetima podrazumijeva i sposobnost te komponente oružanih snaga da, uz odgovarajuće modifikacije u svojoj organizacijsko-formacijskoj strukturi, pređu na partizanska dejstva, kada ona budu svrsishodna i racionalna. Moguće je da će i jedinice TO u određenim okolnostima, posebno u povoljnim zemljišnim uvjetima, najčešće uz ojačanja i podršku izvoditi i pretežno frontalna dejstva. Radi prilagođavanja pojedinim oblicima oružane borbe i prelasku sa jednog na drugi način dejstva takve modifikacije mogu ići sve do potpune transformacije manjih ili većih dijelova jedne komponente naših oružanih snaga u drugu. Sve to, ipak, ne dovodi u pitanje osnovnu orijentaciju JNA za frontalna, a TO za partizanska dejstva, iz čega proizlazi i njihova specifična uloga u pojedinim oblicima oružane borbe.

Oblici oružane borbe i prostor na kome se izvode borbena dejstva

Iz temeljnih stavova strategije oružane borbe proizlazi da će se u ONOR-u borbena dejstva izvoditi u zahvatu fronta, na privremeno zaposjednutoj teritoriji i u vlastitoj pozadini. Za naše teorijsko razmatranje značajno je da su borbena dejstva karakteristična po većoj ili manjoj razvijenosti, odnosno dominaciji frontalnih ili partizanskih dejstava.

Evu, najkraće, tih karakteristika:

Borbena dejstva u zahvatu fronta karakteristična su po sučeljavanju snaga u frontalnim dejstvima. Sva bitna svojstva ovih dejstava dolaze do punog izraza upravo u zahvatu fronta. Partizanska dejstva u zahvatu fronta su znatno manje razvijena.

Borbena dejstva u vlastitoj pozadini protiv vazdušnodesantnih, ubačenih i odsječenih snaga agresora vodila bi se veoma odlučno, da bi se te snage što prije razbile i uništile. Zbog toga bi ova dejstva bila karakteristična po frontalnim dejstvima.

Na privremeno zaposjednutoj teritoriji struktura odnosa snaga i njihov raspored favorizirao bi partizanska dejstva kao najracionalnija. U mjeri u kojoj bi rasla ili se smanjivala veličina privremeno zaposjednute teritorije, rastao bi ili se smanjivao obim i značaj partizanskih dejstava, posmatranih u strategijskim razmjerama. U određenim okolnostima, u manjem obimu, izvodila bi se i frontalna dejstva.

Polazeći od odnosa frontalnih i partizanskih dejstava kao kriterija za razlikovanje pojedinih oblika oružane borbe, možemo dati prostorne odrednice frontalnog, kombinovanog i partizanskog oblika oružane borbe:

— kada je težište borbenih dejstava u zahvatu fronta, dok su borbena dejstva na privremeno zaposjednutoj teritoriji i u vlastitoj pozadini znatno manjih razmjera i značaja, u cjelini borbenih dejstava dominiraju frontalna dejstva. U tom slučaju oružana borba ima frontalni oblik;

— kada su borbena dejstva u zahvatu fronta, vlastitoj pozadini i na privremeno zaposjednutoj teritoriji veoma razvijena, u cjelini borbenih dejstava frontalna i partizanska dejstva bi bila približno jednakih razmjera i značaja. U tom slučaju u pitanju bi bio kombinovani oblik oružane borbe;

— u situaciji kada bi veći dio naše zemlje bio privremeno zaposjednut i kada bi težište dejstava bilo na privremeno zaposjednutoj teritoriji, najveći dio oružanih snaga bio bi angažiran u partizanskim dejstvima, dok bi frontalna dejstva bila znatno manjih razmjera i značaja. U tom slučaju bio bi u pitanju partizanski oblik oružane borbe.

Sve opisane korelacije i različite razmjere frontalnih i partizanskih dejstava, izražene u oblicima oružane borbe, imaju svoj kontekst u vrstama agresije. Van tog konteksta ne bi se mogao ni shvatiti smisao pojedinih oblika oružane borbe u općenarodnom odbrambenom ratu.

Oblici oružane borbe i vrste agresije

Kada se uzmu u obzir karakteristike pojedinih oblika oružane borbe i njihova uvjetovanost strukturom odnosa snaga, odnos između pojedinih oblika oružane borbe i vrsta agresije možemo opisati na slijedeći način:

Frontalni oblik oružane borbe bio bi karakterističan u slučaju obrane od agresije sa ograničenim ciljem, najčešće za sve vrijeme trajanja rata. U slučaju agresije sa radikalnim ciljem mogao bi biti karakterističan za početni, pa i za završni period rata.

Kombinovani oblik oružane borbe bio bi karakterističan za obranu od agresije sa radikalnim ciljem. U tom slučaju oružana borba bi dobila karakteristike kombinovanog oblika najčešće već u početnom periodu rata, poslije kraćeg perioda frontalnih dejstava i, uglavnom, zadržala bi karakteristike kombinovanog oblika oružane borbe za sve vrijeme rata ili za njegov najveći dio.

Pored toga, ovaj oblik oružane borbe mogao bi da dođe do izražaja i u slučaju agresije sa ograničenim ciljem, ukoliko bi agresor izvršio nešto dublji prodor. Takva situacija bi, eventualno, mogla nastati u narednom periodu rata.

Partizanski oblik oružane borbe bio bi karakterističan za uvjete izrazito nepovoljne strukture odnosa snaga, u slučaju agresije sa radikalnim ciljem. On bi, po pravilu, nastao transformacijom iz kombinovanog oblika oružane borbe.

Ovaj oblik oružane borbe omogućava uspješno vođenje dugotrajnog i za agresora iscrpljujućeg rata u uvjetima izrazito nepovoljnog početnog odnosa snaga i stvaranje uvjeta za preotimanje strategijske inicijative. Radi konačnog razbijanja i uništenja snaga agresora, partizanski oblik oružane borbe bi, kada se za to stvore potrebni uvjeti, u završnom periodu ponovno evoluirao u kombinovani oblik oružane borbe, a ovaj u frontalni.

Smatramo da ovo mogu biti osnovni parametri za identifikaciju pojedinih oblika oružane borbe u ONOR-u. Ostalo je, međutim, otvoreno više pitanja, među njima i problem pouzdanijeg razlikovanja pojedinih oblika oružane borbe kada jedan oblik evoluirao u drugi, odnosno kada se značajke dva oblika međusobno prepliću. Zbog toga, kao što je naznačeno, ovaj napis predstavlja samo prilog bližem pojmovnom određenju pojedinih oblika oružane borbe.